

estas ĉiumonata gazeteto por Esperantistoj en Halifax-Dartmouth, Upper Rawdon kaj aliloke en Nov-Skotio (kaj ankaŭ por la mondo).

Numero 243

Julio, 2006

Laborantoj:

Bob Williamson — Redaktoro, preskontrolisto
Stevens Norvell — kompostisto
Reni Porter — Presisto, enpoŝtigisto, kontisto
Sendu leterojn kaj artikolojn al:

Bob Williamson
329 Poplar Drive
Dartmouth, Nova Scotia
KANADO B2W 4K8
bob.williamson@ns.sympatico.ca

Sendu abon-monon al:
Reni Porter
71 RidgeValley Road
Halifax, Nova Scotia
KANADO B3P 2E5

Abona kosto por Kanado estas \$8, por Usono \$12, kaj por aliaj landoj estas \$20

NASK 2006

La 37a ĉiujara Nord-Amerika SomerKursaro de Esperanto okazis en la Lernejo por Internacia Trejnado en Brattleboro en la ŝtato Vermont (Usono) de la 3a ĝis la 21a de julio, 2006. Estis ses stabanoj kaj 23 studentoj en tri niveloj. Neniam, en mia propra sperto pri Esperanto-kursaroj en SanFrancisko kaj Brattleboro, parolis tiom multe la studentoj en ĉiu nivelo. La instruistoj uzis multajn trukojn por paroligi la studentojn. En la klasĉambroj studentoj prelegis al la samklasanoj, demandis, klarigis, disputis, argumentis kaj korektis erarojn. Aldone, en la koridoroj, en la manĝosalono, en la vesperaj programoj, kaj dum la semajnfinaj ekskursoj ili babilis, ŝercis, ridis, interkonatiĝis kun alilandanoj kaj serioze diskutis. Se oni mezuras la akiron de lingvokapablo laŭ unuoj de interparolado, certe la kursaro multe sukcesis.

La ĉefinstruisto estis Lee Miller el la ŝtato Missouri (Usono), kaj la aliaj du instruistoj estis Katalin Kovats, hungarino el

Figuro 1: Partoprenantoj en la Nordamerika SomerKursaro de Esperanto, 2006.

Nederlando, kaj Sylvain LeLarge, franco el Nederlando. Kvar studentoj venis de Japanio, tri de Kanado, du de Belgio, kaj po unu de Nepalo kaj Kroatio. La aliaj venis de tre diversaj partoj de Usono.

Estas iom ironie, ke unu el la plej sukcesoplenaj kursoj en Brattleboro estos ankaŭ la lasta en tiu urbo. La venonta NASK de Esperanto estos en la somero de 2007 ĉe la Universitato de Kalifornio, en La Jolla, iomete norde de San Diego.

— Steĉjo

SUNFLOROJ

Figuro 2: Pentraĵo de sunfloroj fare de van Gogh. Dank' al vggallery.com

Ĉe NASK-2006, en la tria nivelo, Katalin Kovats instruis tutan kurson pri la nederlanda pentristo, Vincent van Gogh. La fundamenta ideo estis, ke ni ne lernis Esperanton — ni studis ion *per* Esperanto. (Tamen, ne imagu, ke oni rajtis forgesi la akuzativon.) Inter multaj aliaj aferoj, ĉiu studento prelegis pri io. Ekzemple, Eduardo Kusters, kuracisto el Belgio, prezentis tre interesan analizon pri la probablaj malsanoj de van Gogh. Estis mia tasko prezenti iom da informo pri sunfloroj.

Estas konate, ke la sunfloroj tre allogis al van Gogh kaj li produktis multajn pentraĵojn pri ili. Li skribis, „Eble vi scias, ke la peonio apartenas al Jeannin kaj la rozalteo al Quost, sed la sunfloro estas la mia.”

Jen kelkaj aferoj kiujn mi dum la kurso eksciis pri sunfloroj:

Ĉu ni Elektu la Terminon „Helianto” aŭ „Sunfloro”?

Pri la nomoj de plantoj kaj bestoj, Zamenhof konsilis nin utiligi la sciencan nomon, ekz la nomon de la genro, kiam taŭga vulgara nomo ne ekzistas. La genro de la bone konata sunfloro estas *Helianthus*, kaj science la sunfloro estas *Helianthus annuus*. Laŭ *P.I.V.*, „helianto” kaj „sunfloro” estas sinonimoj. La problemo estas, ke ekzistas pli ol 50 specioj de heliantoj, kelkaj el kiuj estas interesaj en si mem. Ekz, *Helianthus tuberosa* (nomata „terpiro” aŭ „jerusalema artiŝoko”) estas ankaŭ „helianto”, sed oni kreskigas ĝin por nutri kaj homojn kaj farmbestojn (la manĝebla parto estas la rizomo, kiu estas subtera tigo sur kiu troviĝas la radikoj de la planto).

Do, por eviti konfuzon, mi rekomendas, ke ni uzu la vulgaran terminon, „sunfloro” por la vaste konata planto kun la granda floro (aŭ pli precize „infloresko” [kunmetita floro]), nome *Helianthus annuus*. La terminon, „helianto” ni uzu nur por sunfloro kune kun ĝia aro de parencaj plantoj.

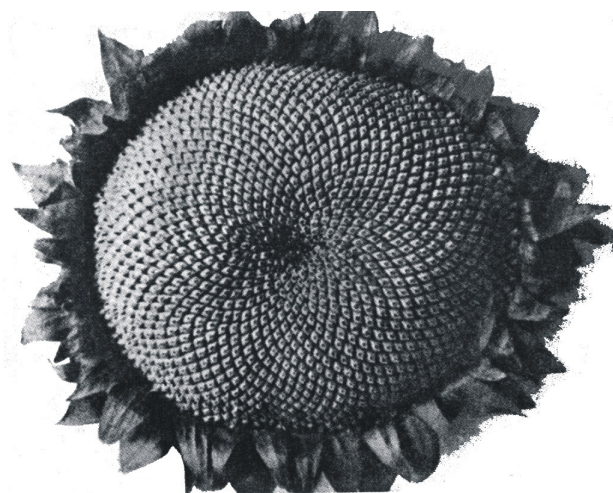
Kial Sunfloro Turnas Sin al la Suno?

Maturaj sunfloroj ne turnas sin al la suno, nur la nematuraj. Tiu fenomeno, nomata *heliotropismo* (aŭ suntropismo), troviĝas ankaŭ en aliaj floroj. La stimulo de tiu fenomeno ne estas la lumo sed la ombro. Kiam la parto de la tigo tuj sub la infloresko (aŭ granda komputa floro) estas en la ombro, la ĉeloj produktas diversajn vegetaĵajn hormonojn, inter ili, *aŭksinon*. Tiu ĉi aŭksino, laŭ *P.I.V.*, estas ducikla nitrogenhava molekulo nomata „indolacetata acido” (IAA). La aŭksino kaŭzas plilongigon de la apudaj ĉeloj de la planto. En la sunfloro ĝi stimulas plilongigon de la ĉeloj en la enombra parto de la tigo tuj sub la infloresko kaj tiel puŝas la floron al la suno.

Eĉ pri Sunfloroj Oni ne povas eviti Matematikon

En la mezo de la matura sunfloro ni vidas tiujn kiujn ni ofte nomas „semojn”. Ili fakte ne estas la semoj mem se la sekaj fruktoj, nomataj „akenoj”. La vera semo troviĝas en la akeno, kiu estas tre simila al ŝelo. Mi sciuro jam scias tion kaj ĝi ĉiam senŝeligas la semon antaŭ manĝi.

Ĉu vi iam rimarkis la ordigon de la akenoj en la sunfloro? Estas spiraloj en direkto laŭ la horloĝo kaj estas spiraloj en direkto kontraŭ la horloĝo. Tiu fenomeno nomiĝas „filotakso” (vorto ne trovebla en *P.I.V.*). Filotakso, la kuriozaĵo pri dudirektaj spiraloj, troviĝas ankaŭ en aliaj plantoj, ekz en ananasoj, strobiloj de la pino, en lekantoj kaj aliloke.

Figuro 3: Spirala filotakso. Dank' al <http://www.christianhubert.com>.

Oni diras, ke Dio estas matematikisto. Por atesti, mi deziras atenti vin pri la nombro de la spiraloj en ĉiu direkto. Sed unue, pripensu pri la nombro-sekvo:

1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, ktp.

Remarku ke 3 estas la sumo de 1 kaj 2; 5 estas la sumo de 2 kaj 3; 8 estas la sumo de 3 kaj 5. Ĉiu nombro en la sekvo estas la sumo de la du antaŭaj nombroj. Tiu estas la fama sekvo de Fibonacci, sekvo kiun matematikistoj (kaj eble ankaŭ Dio) multe amas.

La miraklo estas, ke la nombro de spiraloj en ĉiu direkto estas ĉiam du apudaj nombroj de Fibonacci. Ekzemple, ĉi tie la nombroj estas 55 kaj 89, sed en aliaj sunfloroj kaj aliaj filotaksaj plantoj la nombroj povus esti 13 kaj 21, aŭ 21 kaj 34, aŭ 34 kaj 55, eĉ 89 kaj 144.

Jen profunda mistero pri la reguloj de kreskado en naturo. Jen mirinda Esperanto-kursaro en Brattleboro, Vermonto.

— Steĉjo

Solvoj al la aprilaj kaj majaj Testoj pri Via Vortstoko:

Pigra signifas mallaborema.

Hordeo estas grajnoj uzataj por fari grion kaj bieron.

Helianto estas planto kun grandaj floroj (ankaŭ nomata „sunfloro”).

Metonimio estas stilfiguro kun vort-anstataŭigo (ekz „la poto bolas”).

Pedelo estas malsupra oficisto de preĝejo aŭ universitato.

Rubeolo estas epidemia malsano.

Aspergi signifas: ŝpruci likvon sur iun aŭ ion.

Kataro estas mentodora planto. (Katoj tre amas la odoron.)

Pekli signifas: meti iun manĝaĵon en salakvon por konservi.

Astrolabo estas mezepoka sekstanto.

Volframo estas blanka, varmimuna, metala elemento, uzata en lumampoloj.

Siglo estas la komencliteroj per kiuj oni mallonge esprimas ion (ekz UEA, USA).

Glavo estas batalilo kun longa klingo.

Floso estas kunaĵo de arbotrukoj por transporti en rivero.

Impliki signifas: malfaciligi aŭ malhelpi la movojn de io aŭ iu.

Drivi signifas: flosi laŭ la puŝo de akvofluo aŭ vento.

Vulgara signifas: ĝenerala, ordinare uzata.

Limako estas senkonka surtera molusko.

Primolo estas plurjara herbo kun koloraj floroj

Ĉerpi signifas: elpreni likvon per la mano aŭ ilo.

ANKORAŬ DU VORTOJ POR TESTI VIAN VORTSTOKON:

mantelo	a) raba insekto kiu sidas kun antaŭaj kruroj levitaj, kvazaŭ preĝante b) sankta frazo havanta realigan forton de preĝo c) larĝa punta tuko uzata de hispanaj virinoj ĉ) longa vesto por kovri aliajn vestojn
arakido	a) orienta brando distilita el palmovino b) artropodo havanta ok kurojn kaj kiu teksas reton c) homo atinginta nirvanon ĉ) kultivita herbo kiu enterigas la guŝon subteren

— kontribuis E.M. Asmiri